

## Forklaring på ord og uttrykk brukt i kommuneplanen 2024-2036

Aldersbæreevne	Forholdet mellom den yrkesaktive befolkningen og den eldre delen av befolkningen; ofte et bilde på hvor mange yrkesaktive vi har i et samfunn/område til å «bære»/ta vare på en eldre person.
Arrondering	Avrunde, i den forstand å gi en landeiendom, eller et område generelt, naturlige, rasjonelle grenser, ved å erverve/tilegne seg mellomliggende landstykker/områder.
Blåstruktur	Sammenhengende elvekorridorer og bekkedrag, som en forlengelse, eller del av vann og vassdrag. Dette er ofte en del av grønnstrukturen, og blir da ofte kalt blågrønn struktur.
Bostedsattraktivitet	Forskjellen mellom faktisk og forventet nettoflytting. Bostedsattraktive steder har større netto innflytting enn forventet, ut ifra strukturelle betingelser.
Bærekraftig utvikling	Handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter for å dekke sine behov.
Demografi	Studiet av menneskelige befolkninger, deres størrelse, sammensetning (alder, kjønn mm) og vekst (fruktbarhet, dødelighet og flytting).
Erfaringsbasert	En kontinuerlig prosess hvor læring skjer gjennom bearbeiding av erfaringer, og handlinger skjer basert på det en har lært gjennom erfaringer. Det er erfaringer som opparbeides gjennom praksis/trening/øvelse, over tid.
Flaskehals	Begrep som brukes i overført betydning om noe som hindrer at noe flyter som det skal (jf. «kork»); hindrer full gjennomstrømning, eller full virksomhet.
Folkehelse	Befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning
Forflytningsvillighet	Viljen folk har til å forflytte seg fra a til b, gitt de forutsetninger som finnes.
Forskningsbasert	Kunnskap fra forskning på praksis- og brukernære situasjoner.
Forvaltning	Styring/administrasjon, i form av å ta vare på noe. Brukes ofte om virksomhet som utøves av offentlig myndighet.
Funksjonsplassering	Hvor man i kommunen plasserer/legger til rette for forskjellige funksjoner, slik som boligområder, torg, barnehage etc.
Grønnstruktur	Veven av store og små naturpregede områder; typisk parker, friområder, turdrag og andre ubebygde arealer med naturpreg. Elvedrag og bekkedrag regnes ofte som en del av grønnstrukturen, men da kaller man det ofte blågrønn struktur.
Handlingsplan	Oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel. Viser kommunens prioriteringer og hva kommunen skal arbeide med i løpet av de neste fire årene. Revideres årlig.
Helse	En tilstand av fullstendig fysisk, mentalt og sosialt velvære, og ikke bare fravær av sykdom eller fysisk svekkelse (WHO).

Høring «legge på høring»	Det samme som å legge ut til «offentlig ettersyn». Et krav i plan og bygningsloven (PBL), om at planer skal synliggjøres for alle som er interessert i å se, og for å gi alle mulighet til å kunne komme med innspill (høringsuttalelse).
Juridisk bindende	Vedtak/avtale/kontrakt av rettslig karakter, som i juridisk forstand binder to eller flere parter til det som er vedtatt/avtalt.
Kommuneplanens arealdel	Legger føringer for hvordan arealene i kommunen skal brukes, for å nå målene som er satt i samfunnsdelen.
Kompetanse	Summen av kunnskaper, holdninger og ferdigheter.
Komplementere	Utfylle; å gjøre mer fullstendig, samt å supplere.
Konstituering	Konstituering av en politisk forsamling, f.eks. kommunestyre/formannskap. Innebærer at roller og ansvar for organisasjonens virksomhet fordeles mellom og blant medlemmene av forsamlingen.
Kunnskapsbasert	Handler om å ta faglige avgjørelser basert på systematisk innhentet forskningsbasert kunnskap og erfaringsbasert kunnskap, sett i sammenheng med de ønsker og behov som foreligger.
Levekår	De materielle og sosiale forholdene som påvirker livene våre. Det inkluderer faktorer som utdanning, arbeid, inntekt, boforhold.
Likemannshjelp	Samhandling mellom mennesker som opplever å være i «samme båt», noenlunde samme livssituasjon, eller som har opplevd det samme, og hvor selve samhandlingen har som mål å være til hjelp, støtte, eller veiledning partene i mellom.
Næringsattraktivitet	Forskjellen mellom faktisk og forventet arbeidsplassvekst i næringslivet. Vi regner steder som næringsattraktive, om den faktiske arbeidsplassveksten i næringslivet, fratrukket den forventede veksten, er et positivt tall.
Overordnet langsiktig arealstrategi	Er en del av kommuneplanens samfunnsdel. Viser en langsiktig, helhetlig og overordnet styring av arealer i planperioden. Følges opp i kommuneplanens arealdel og i reguleringsplaner.
Palliasjon	Aktiv behandling og pleie og omsorg for pasienter med uhelbredelig sykdom og kort forventet levetid, for å lindre pasientens smerter og andre plagsomme symptomer.
Plansystem	Alle planer i kommunen satt i system og sammenheng. Viser hvilket nivå i planhierarkiet planene er på, og hvilken funksjon de har.
Planstrategi	Klargjør hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en ønsket utvikling. Vedtas av nytt kommunestyre, og er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver. Her tar blant annet kommunestyret stilling til om kommuneplanens skal revideres.
Planperiode	Kommuneplanen skal tas opp til vurdering i kommunestyret minst en gang hvert fjerde år, men betyr ikke at planen må endres hvert fjerde år. Behovet for endring vurderes i planstrategien. Planperioden for en kommuneplan er vanligvis 12 år, eller tre kommunestyreperioder.

Planprogram	En «plan for planen». Sier hva en plan skal løse, hvilke tema som må utredes og hvordan innbyggere skal bli involvert.
Publikumsintensive aktiviteter	Aktiviteter/virksomheter som trekker til seg besøkende/kunder/mennesker, fysisk til stedet, og som skaper liv/fysiske menneskemøter.
Radikal innovasjon	Innebærer større brudd med nåtilstanden, som gir store og/eller raske endringer/omveltninger; å grunnleggende endre måter å utvikle produkter, eller levere tjenester på.
Reguleringsplan	En detaljert arealplan, som består av kart og bestemmelser. Reguleringsplanen angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser i bestemte områder i en kommune.
Ringvirkninger	Virkninger som brer seg i stadig videre kretser, som ringer i vann. Noe som kan gi effekt utover akkurat et enkeltstående tiltak, eller handling.
Sektorovergripende	Noe som gjelder for flere virksomhetsområder og samfunnsområder, og som derfor ofte krever samhandling på tvers. Folkehelsearbeid og klima- og miljøarbeid er typisk sektorovergripende.
Sirkulærøkonomi	Handler om bærekraft; produktenes varighet, mulighet for reparasjon, oppgradering og gjenbruk, samt gjenvinningsmulighetene (bruk som råvare i ny produksjon) når produktet ikke lenger kan brukes i sin opprinnelige form.
Styringsdokument	Gir føringer for planer, strategier og handlinger innenfor temaet styringsdokumentet omfatter.
Synergieffekter	Den mereffekt som oppnås ved at to, eller flere tiltak til sammen, gir større effekt, eller bedre resultater, enn enkelttiltakenes effekt hver for seg.
Teig	Et område som tilhører en eiendom, men som ligger adskilt fra (hoved)eiendommen; en arealenhet som er omsluttet av arealer tilhørende andre eiendommer.
Transformasjon	Omdanning, eller omforming
Transformasjonsområder	Områder som ikke lenger har, eller skal ha den funksjonen de har hatt, og som ga kan benyttes til andre og nye formål.
Virkemiddel	Middel som tas i bruk for å oppnå en bestemt virkning. Viser til både handling og framgangsmåte.
Visjon	«Et bilde av fremtiden som er ønskelig og oppnåelig», men som krever langsiktig innsats. Ofte kan det sees på som et «hårete mål».
Vitenskapelig dokumentert	At noe er dokumentert gjennom flere forskningsprosjekter, og på den måten kan verifiseres (bekreftes å være riktig).